

M. Nyelvt.
19. Svinn.
I.C.

19. Svinn.
I.C.

M. Nyelvt.
4te
19. Szám.
T.C.

8

3
Ezre Veteleli.

Ésire vételek

Beregszászi Pál Professor Úrnak
Értelmezése a Magyar Orthographiáról.
Lásd Zeitschrift von und für Ungern. IV Band 2 Heft. 85-102

El-gondolhatni, hogy elejemen minden Nemzetnél
és minden nyelvben Szakadások voltak az Írás Körök
az Írás módgyára néve: még régtöre a tudós veitlédésel
után, majd a fel-hozott olcsónak szembeni fontossága,
majd valamely nevezetes Íróval (minő a Németeknél
Adelungnak:) nagy teljente alkalmassim ösze bellet,
tette a Külömből értelmez, és nagyobb résim meg
állapította az Orthographiát - Azonban oly időközben
meg-egyerés csak ugyan még sem találtatik-fel,
ahát az élő, ahát a kihalt nyelvben is a könnyelben,
hogy több, vagy kevesebb Külömből ne vehete
bennel észre a figyelmetes Olvasó. Könnyű volna
en mind régi, mind mostani példakival meg-
bizonyítani, ha a sülsőleg követség nem talal,
marna a messzebb ki-terjesztés. -

Ki-fogja tehát tudálni, hogy a Magyar
Írás módgyában is többféle hasonlatos a Magyar
Írás? - Kihető, hogy senki körülöle nem eselhető
valóban: hanem kés-ferim másolnak példái,
előbbimre a Tanítófőnök, követik, kés-ferim
a

a bővebb eszmélkedés után önön magoli szabnaki
magolnaki bizonyos törvényeket, a mellyek tudnivaló
ítéletől szerint leg helyesebbeknél lásszamat. Olyan
se arhat, se eshet nem lehet betsmérenni; minthogy
senki nem kíván sianst sándéllal hibáirni: a kinél
pedig jó a sándélla. bárc hibáirna-is, nem
érdemel neherselet, annál kevesebbet gúnyolá
feddésel; mert ita esak ugyan mint helye
a Dictator hatalmashodásnak. kili bárcan ki-
mondhatnya vélekedés, annyival-is inkább, mivel
tudni való, hogy alárli-is esak ember lévén, nem
dissekedhetil a tsalhatarsausig, ajjindéllával: más
résnül pedig bizonyos az, hogy több nem többet
lás, és hogy az elhón épült s illendőséggel járó
velekedésel által solum leg inkább fényre
jönni az igazság. Az igazságnak pedig olly
hathatós az ereje, hogy az esak az nem szeretil
s követil, a kiben meg-convulka a józan értelem,
vagy a nemes érés.

Es volé, meg vallom, egyenes, és igaz olom, hogy
amidon Henry Apatix' egygyle munkájának
Kopási Professor Ur által szerentesen készült
Magyar fordítását meg alartam a Magyar
literaturában gyönyörű ölével ismertetni, mellyel
s mint egy fucólag az is érdekeltem, hogy ezen
érdemes könyv arde köré tartoil, kili a Magyar
Irási

3
Irási módgyában az igaz, és tiszta kimondás vesil
jó regulánaki. kívánsam valójában, hogy ezen érintés
által az egygyet nem értő Tudósainkat egy illendő
velekedésre fel serkentsem, reménylven, hogy így a
köz-cárgya való vesens-töeliedénel szemlétemást
fog e résben is gyarapdni a Magyar literaturának
töelkellereje. El is érem már egy résnül, a minn
sivből övondak, kurgó sándéllomat.

Peregrinasi Pál, Szász Barali Professor Ur.
a kinél silelesen rejező tudományárul, és különösen anyai
nyelve iránt viseltető szives buzgóságáról már néhány-
tudós munkái tanu bizonyoságot tesznek, volt legelső, a ki
annak Jegyzésem által indittatván, maga velekedéseit, a
Magyar Orthographiaról, egy jól nevelt, és tanult Ferjtához
illendő módon, Zelden, velöven, világosan kinyillatkoztat,
ta; olly kívánsággal fejezven-bé mindaton által Kép és ház-
nos Ertekezését, hogy, ha valaki még-is kültömben gondol,
Köveik ezen tárgy felöl, mint ő: ne sajnállya szinte ügy-
egész illendőséggel körleni ellenkerő okait. Akarrán monda-
ni, hogy kéz volna ő-is vele kezét fogni, ha az okai által
meg győzöttetnék. — Tudni illik a nyakas meg általko-
das, és a megismertt igazság ellen való makats tu,
„Sakos és szinte olly tsűf s utalatos: a millyen jeles-
és ditseretes a fontos okfokkal támogatott szóm, aká r.,
kítöl szarmazék - is az figyelmezni s hajolni.

En ugyan előre ki mondom, a mi utóbb ki fogtetteni,
hogy majd mindenkire nézve egygy értelemben vagyok Bereg
szapi Urral: de még-is nem lehet talán éppenséggel hason-
talan munka, ha a kérdésközi dolognak mélyebb fejtegetése,
ért, és a más más ösvényen járó Iromk' okáinak meg-
fontolásáért, az említett Ertekezések útmutatása szerint ve-
iktatom a M. Orthographiáról némely Észrevételeimet.

Meg kell ismernem hogy azon közönséges állítás, melly szerint
minden további meghatározás nélkül, általában az igaz tiszta
ki mondas szabattatik a M. Orthographia' fő 's egyedül való regu-
lájának, méltán kétséget támaszthat; éppen azon nehézségek
miatt, mellyeket Beregszapi Urr a 86. és 87. ^{dikt.} lapon igen ér-
telmesen és nyomosan elő ad. De csak valóság marad az még-
is: hogy, mivel az írás a beszédnek rairolattya, mentál helyes-
sébben, ki ejti az írás a beszédnek igaz hangját a' nélkül hogy
akar melly okból szükségképpen zavarodás szarmazék az ér-
telemben: amál tökéletesebbnek kell az írás módgyának- is lenni,
ha bátor a gyökér szóban valamely uskély változás esett is.
A szó-eredésnek módgyából vett bizonyítás ritkán 's nehezen
leghat-ki azon bizonyításon, melly a beszédnek meg egygyező
módgyából (minthogy ez bizonyos, és fontos ok nélkül nem lehet-
tett olly közönségessé) vétetik az írásra nézve. Mert szinte
mint ahármelty egyéb nyelvben, úgy a Magyarban - is elég
regulátlan nevek 's igék vannak, mellyek a szó-eredésnek köz-
módgyától el hasonlottak, et Grammaticus kötelepsége. köte

Y
kötelepsége ki keresim az okát és módgyát, hogy miért és mi-
ként változik a gyökér a' szó-eredésnek regulája szerint a
külömbfélé szarmasztatásban: de az már nints hatalmában,
hogy a szónak a' szarmasztatás után megváltozott hangyat,
melyet, a' jó ki mondas elegendőképpen ki mutat, a' gyökérnek
épségeért, az írásban tetemesen meg kortosítsa. A' közönséges
mindenütt és mindeneknél egyenlő nyelvjárásból, melly a' nyelv-
természeti tulajdonságával nem ellenkezhetik, kell a' Gram-
"ticusnak a' regulákat szabni, nem pedig a' nyelvet az ö're,
"gulájához tsigazni.
Universalis consuetudo, úgy mond Verseji, etiamsi recepta cate-
roquim analogia, vel etymologia, aut euphonia adversetur, in-
dubitata legis vim habet. Sic in hac voce: hó, si analogiam, ac
etymologiam attendamus, nominativus pluralis per unicam let-
teram h formari deberet: hök, sicut avók, bimbók Quia ta-
men consuetudo per omnes lingua hungaricus dialectos recepta
est, ut in nominativo plurali havak dicatur, Grammatico ab
hac consuetudine recedere nullatenus licet., Prolog. in Infir. ling. ^{mag.} p. 75.

Nem is válhatik nagy ajánlásokra némelty idegen nyelvek,
neli azon, már törvényé vált szükség, hogy bemek az írás,
annyira elűt a' ki mondasától, vagy legalább, hogy a' betűk
oly változó és szabados hatalommal, bírnak; úgy hogy egygy
széjert, mászor feketét jelentsenek. Ezt látottott kétség
kívül Voltaire - is a Frantzia nyelvben, szivére ven-
ni, midőn az oi diphthongus helyett, melly ott majd
úgy hangzik, mint oa majd mind e; némelty szavakban,
és által

általában az Igéknek minden Imperfectumiban az e hangot mindenkor megtartó ai diphthongust kívánt irattatni. — Sem, miben nem hasznosabb, sőt semmiben nem szültelegesebb, az egygyűség, és meghatározott értelm, mint a jegyekben (a mil, lyenek kétség kívül a betűk is), hogy egy bizonyos dolgot, a má, fiktől voltaképpen meg különböztesse.

Bizonyos az — is hogy nem tökéletesen egygyenlő mindenütt az egyes Szavakra nézve a ki mondás a Magyaroknál, mert p. o. a Ferdőt, pert de másutt fördőnek, pörnek mondják. — Nehéz a való, azt a kérdést — is elgájtítani: hogy melyik kiejtést kell, lefektetni is igaz magyar ajakúnak tartani. De éppen ezen okból az a ötlekedésem, hogy senkit sem lehet iskoláztatni azért, ha e részben a maga vidékén uralkodó Szokást követi, valamint a Szóllásban, úgy az irásban — is. Noha ugyan a Tanulótaknak azom kellene járnodni, hogy a jobb könyvekben bevett Szokáshoz, és a kellemetesebb, hanghoz tartásuk a szép egygyenlőség miatt — is, magokhat. Így p. o. jól mondatik, mind isméret, mind isméret de már ezen szót Conscientia inkább írni lelki isméret hogy a két i öfve ne utközzék, így írva: lelki-isméret

A fül valamint a músvikában, úgy a bépfőben is, és következésképpen a Szavák helyes kiírásában — is, sokszor jó útmutatás.

5
módgya utmutatás adhat. A hol a fülnek se helyére esnek a Monotonia az egyenlő Vocalisok, nál örve sereglete miatt, mint p. o. crekben: tölél, telegélete, idverségelek, örömöt, Törölölös; ha a nyelv tulajdonával meg fész, a több vidéki Kö, rönseges kiejtés, és Kö örökessé bátran, és jól, így írva: töléltelegélete (perfectionem eorum), idör, ségeselek, örömöt, Törölölös &c. Tartuk meg ör, segek helyes sanatásai; „ si vocalem brevem o quo consonum in formationibus, et inflexionibus frequentis, time duntaxat, per medium e temperemus; indubi, um ex, harmonia non tantum nihil deiebere posse, cum o et e ad eandem acuarum classem pertineant, sed prius per alternationem earundem fluxumum audere. Proh. §. 21.

De rával legyen, hogy ez valaki arra magyarázza, mintha én azon igen-is finnyás fülekkel Kivánnék tartani, a kik a Köllemetesebb hangzásért (amint vélik) az o és u betűket erővel erejével lisudnák nyelvünk tül; még ott is, a hol az onomatopoea teljesség, igen-is természetesen, és jól hangra, nál, mint p. o. crekben: pörög, pörög, hőbög, zö, rög &c. Tuda, hogy az ilyenek a szébb hangzásért az örömöt, exemnek, a Törölölös Terek-nek nem mondják, és írják; a mint némelyek vloban tülör helyen filer, ümög helyen imeg, trüseges helyen mindenkor trüseges Kivánnék mondattal, í írás, sani. Mélio, hogy nyelvünknek mind Kétség, mind

mind Katonái természetei meg tartanak, és estűlben
forgassuk, a' mit Versegi, ki mind a' M. nyelvhez
mind a' Murzilához jól ért, megjegyzi éppen ezen
szavakról: „Soros u, ü, ö, ő, ugyan (Erol. 5.20.)
per quo aliqui linguam nostram exasperari perperam
adserunt, e' natio nostro sermone penitus elimina-
re idem omnino fore, ac Musciam e' Scala sua
diatonica desubsum, ad imperfectionem enharmoni-
cam, aut Chromaticam relegare”. Es 5.22. Per auct.
mulationem percausarum z a z, pro auctij u, e' u ter-
monij euphonia miseriore Todi, nemo dubitare po-
test, qui vel medicorum harmonies dithen pollet.”

Nem lehet tovább tagadni azt is: hogy ha mindenkör
a' li mondás követendő a' szavak kiírásában, né-
mely nevelnek, és Igehnek származásában a' gyö-
kös-berü el szerelnek, vagy szinte sellyeréggel
el enyésznek, annyira, hogy nehez lenni a' szó ere-
desen, kiált az Degeneknek egyszereiben ki talál-
ni, s' így néha könnyen homályba keverednek.
De, úgy sejtik, lehet ezen nehezségen - is segíteni,
ha a' mindenkör, és mindenkörben leg tanársanabb, a' két
szélső és kétféle való Kóros a' Kóros, s' barorság,
sabbat követnyűl az irás módgyában is. Az az: ha
a' mennye a' nyelv alapdonan, és a' helyes ki mon-
dásnak szerelne nélkül megesterül, figyelmeztünk
a' szó eredetre, s' meg tartjuk annak szó-berüis a
származásolban. Azért nem csak hibának nemle-
het tartani, sőt méltán ajánlati, hogy p.o. a' hason-
ló szavakban; min: szabad, igaz, varasz, egész, Kör, &c. a' gyö-
Közberül

6
a' tőlök származottakban, úgy mint: szabad, igaz, varasz,
egész, Kör, &c. meg tartásának; noha a' ki mondás, némü
némüképpen ellenkeröt látszik - is parantolni. - Ugy nem
külömben írjuk - ki a' gyökér - betűket ereken - is: ajánlás,
jegyzés, hangyi, haddisz, ártam, hold, férfi, menyő, remény-
telen, &c. Annyival - is inkább, mivel ereket, s' erekhez több
hasonló szavakat a' jobb s' tanultabb Magyarok minden fo-
gyathozás, s' betű - elnyelés nélkül, tisztán ki szokták, és ki
is kell mondani. - De ellenben nagyot hibáznak az, a' ki az Ely-
mologia' kedvéért aranyi, eranyi írni arét; mivel ezen szavaknak
nagy gyökere: ar és er.

Hi tethtik már alkalmasint e' fellyebb mondattakból,
minemü értelemben vagyok a' magyar Orthographiára néve.
És itélem tudni illik, hogy az az irás módgya leg tökéletesebb,
melly mind a' hangot igazán ki üti, mind pedig a' gyökér - söt, a'
mennyeire lehetőleg, maga ejségében meg tartja. - Ugyan - is
az irásnak jó módgya szereli az olvasót (Kivét ha az meg nem
igen járta a' nyelven) a' jó kiejtésre. Tök az U. S. S. -
ra, szokása igazítani valakit, nem derék meherseg, nem
éleg fogantatott oktatás. - Alkalmaságom lévén ezen nehe-
séget a' Tanulókra néve gyakrabban észre vennem, minden-
kor óhajtottam, hogy vajha a' magyar írók, a' mennyeire a' nyelv-
termeszete s' törvénye meg enged, Orthographiájokat a'
tisztá igaz ki mondásokhoz alkalmaztassák. A' mely para-
vokat orszáig feste a' Tudósok, Tanulatlakok mindenkör
egyaránt mondanak - ki, söt, ha Külömben ítetnek, a' ma-
gyarnak füle tüstént észre veszi, hogy a' befelőlő -
nem magyar anyától tanulta a' magyar

nyelvet: nem lehet kétség benne, hogy az igaz ífirta ki-
mondást meg lehet a helytelentül kúlombörtetni; és így art-
is meghatározni, miként kellek a szavakat igazán helye-
sen ki írni.

Ez máx arról senki nem tehet, hogy a gyökér-pótól, ki-
vált a regulátlan íjékben, a nyelvnek tulajdona szerint, né-
ha egy több végbetűk egészen ki maradván, néha más más
betűkre áltol változván, az Idegenek fáradsággal találják
ki a gyökér-pót (a melly nehezségek más nyelvekben is elő-
fordulnak, s' hár szorgalom által győzethetnek meg): hiron
nyára aron sokkal tehelebb nehezség ellen sem méltó zugo-
lodni, ha az írótól azt kívánjuk, hogy aron esetekben, midőn
a j ragaszték a gyökér főnek ezen vég betűkhez: d, gy, l, ly,
n, ny, t, ty járulván, s' megváltozván máskori természet
hangja, ezen észre vehetőképpen megváltozott hangot az írás-
ban is, mivel tehetőség, hiven ki ejtse; ne hogy valaki
így olvasván irását, a mint felelik, a valóságos ma-
gyar ki mondas ellen hibázzon, s' fület sértten.

Ezen valóságos hibának meg gatlását kívántam
főképpen aron Jegyzésem által észközleni, melly, a mint tud-
va vagyon, a Zeitschriftnek III Kötettyébe, a 114^{ik} lapon,
iktattatott. — Ez ugyan ez a dolog tefi az Ellenkerésnek fő tár-
gyát. Ilendő tehát, hogy az iránt gondolatimat valamennyire
bővebben, s' ki telhető világossággal elő adgyam.

Semmiben

Semmiben nem olly semberűd a Magyar Íróny,
"veken az írásbeli kúlombőség, mint a j betűre nevé
midőn az a" íjékben és az íjékben ragasztékul szolgál
s' követerendő végbetűk usann mint: d, gy, l, ly, n, ny, t, ty.

Nemely Írók az Etimologia kedveert, hogy a gyökér
szó el ne vesítsen, azt virattak: hogy a j ragaszték vala-
mint egyebütt, így az említett máfal hangzót után is,
egész egészben meg, maradván, így írva a birtokos nevet,
s' a ragasztékos igeiket: vádja, hagyja, személyje, kímja, re-
menyje, kárja, álltyja, &c. és adja, hagyja, csalja, bánja,
kányja, látjuk, nevezjük, &c.

Máson ellenben így okoskodnak: nem elég csak az Etimo-
logiára vigyárm, hanem azon is hely igyekerm, hogy az Etimo-
logia kedveert, melly minden kimos nyelvben mértékleni szokta
az Orthographia, a Magyar írásban is a tiszta és igaz
ki mondasnak hangja kiejtesek. Ugyan aron, mely min-
den Magyar mindenütt, a fellyett kített máfal hangzót
után a j ragasztékot a sebb, s' könnyett hangzás
vigett, a ki mondasban meg lágyítja, s' jobbara,
az elotte álló vég betűre változtatja; tehát a jó kimon-
dasnak ezen nyilvánságos hangját, mivel tehetőség,
az írásban is kiejtse. Az okáert, az említett neve-
ket, és igeiket így írják: vádya, hagyya, személyje,
kímja, reményje, kúttya, álltya, &c. és: adya, hagyya,
csallya, bánnya, kánynya, láttyuk, neveztyük, &c.

Ezen két ellenkerő Felekert körül egy gyiki sem jár,
kölledek.

"kölködik fontos okok nélkül, s azért nem esuda, hogy mind a kettőnek vagynak sok követői. — Mi tagadás benne hogy én is eleint az első rendbeliakkal tartottam. De később, mind saját elmékedésemül veréretésen, mind több régi, s újabb magyar könyveket olvasván, s egy szer, s mind a M. Litteraturában jól forgott némely Ferfiakkal, e tárgy felől értekezvén, végre meg győztettem arról, hogy a második Rendbeliakkal Frások módjára helyesebb talpköven épült legyen.

Inditto okaim pedig e következők valának.

I. Mivel ezen Frás módjára meg felel mind az Öjmológianak, vagy fő eredésnek; mind az Eufoniának, vagy is a jobb s' szebb hangot követő sírsz, igaz kimondásnak az a törvény tartván: hogy a gyöker-szó, a memyre kettő tehereség, esordulás nélkül meg maradjon; hanem csak a j' ragaszték olvasgyon gy, l, ly, n, ny, t, ty, betűkre által, a gyöker szónak vég betűjéhez képest: * a d' vég betű iram pedig.

* Tagadhatatlan, hogy azon Frás módjára, mely mind a gyökér-szó meg tarttja mind az igaz hangot képezi, leg többkreszebb. Nem mellette mind azon által hogy azon egy betűnek többször való irása, elkerülvén, rövidség okáért a tárgyitto y^t nem irják képzés, bár az már a gyöker szónak is meg van gyon, p. o. nagy szemely, tudomány, ^{ham} utya &c. — Itelen szerent ezt hibának tartani nem lehet. 1.) mivel könyvnyelven s' hamarabb esik az irás, és nyomtatás. 2.) mivel ezekben igen sok a második betű olyad öfve az ynal, s' így a hang jól képzetik. 3.) Mivel a gyökérben igen sok hely

hely pedig a j' helyett gy tetesék; mivel, noha a gyöker szó, nak végso d' betűje ilyenkor nem igen hallatik is de hogy az uranna

tsékely váltórás esik s' azért atavardásról nem tarthatni. 4.) Mivel így leg bizonyosabban el kerülveik a gáncs mellkülömben a hangnak a nagy egygyenlősége miatt, kívánt a kora irás körben, könnyen s' gyakran meg törtint, hogy t. i. ott is kértéretesik az y a kettő a gyökér szónak mind jelen p. o. ezekben: kin, kür, sal, bán, lár, nevet, &c. hibájan így írva: kinya, kürtja, salyla &c.

Ezen szabakban mind azon által mellyek kettős gy^t kiáramat stütéségeonet látom, hogy az y' mind a gyökérben, mind a ragasztékban ki irattatások. Mivel s' mind a két gy^t nyilván meg kettősre mond gyutt ki, p. o. nagygya, hagygya &c. 2.) Mi, vel az ilyen öszve kaptak szabakban, mind p. o. meggyalulom, meggyorom, leggyongebb &c. igen heányosan eshernék az olvasás.

3.) Mivel szinte így hibás olvasást okozhanna ha az efféle szók, nagygya, hagygya, &c. a sorok végén így taggarnának meg: nagygya, hagygya, &c. — Ezt a törvényt helyi tartanunk azon szabak irásaiban is, mellyekben az sz kértéretesik meg p. o. Asz szony, ifjsza, &c. a fellebb emlegett okokra nézve.

Itt a helye az is kérdésbe venni (mert ebben különböznek, a 2^{ik} Telekerez betű Irak is) ha az olyan szabakban, mellyekben a gyökér két mással hangzattal végződik, mind p. o. szaj, kerr, han, &c. stütésége? a vég gyökér betűt meg kettősre emi mi, Donn a j' ragaszték járul hozzájok? Azaz: így hely e imi, sajgya, sanyya &c. Telekedésem szerint az ilyen esetekben nem igen stütéséges az vég t' betűnek kettősre eme, noha igazság szerint úgy költene imi, s' azért jobb is volna úgy imi. Okaim az engedésre ezek. 1.) Mert a kimondás, bann sem hangzik évrreveserőképen a t'nek kettősre eme. 2.) Mert a gyökér betű amugy is ki tetetik. 3.) Mert az Frás

Tartva: eartya: eartya: er 67 szab + nagy így sajtya, eartya: er

"rabb utanna lov kerendő" ragaszték gy hangot u-ki,
senki a hmetek gy füle vagy nem tagadhattyá p.o. mondgya,
mondgya &c.*

II. Mivel a magyar nyelv az Euphonia kedvéért, más eserek
ker is szinte úgy meg kívánja ezen törvénynek szoros meg
tartását. Ugy mint: a) A val, vel, postpositivokkal. Nem mon
gya p.o. A magyar kez vel, láb sal, &c. hanem kez rel, láb
bal, & azert úgy is írja. b) A va, ve, partikulákkal.
Nem jól mondattnek p.o. Urva, szegény ve, &c. hanem Urva
szegénye, & azert úgy is írattatik ** c) et az ex mu,
ratio pronomennel

* A d beru ezen különöségének okát elmélyen fejtegeti, Vesegi
mer úgy mond, agy inkább d bol hogy sem q bol vérsi pármorátat.
Többféle okai utamm S: 38. et - is adgya: "Dum in forma demon,
stratioa ejusmodi mandavos, in quibus gy reperitur, abrevi
amus, loco hujus littere non gutturalis q, sed lingualis d redit.
Sic: tegyed, vigyed, igyad, egyed, higygyed, hagygyad, per syncopen:
tecd, vidd, idd, edd, hidd, hadd, dicuntur; qua tamen si gy litte
ra egutturali q onretur, sequenti ratione syncopari deberent,
teq, vige, ige, ege, higd, hagd; sicut mandavos, dugjad, fogjad,
szelyged, lilyged, fenygyed, umnyad, hoc modo abreviamur dugd,
fogd, szeld, ted, fend, ind." Tovább S: 39. D axer et hi, majores
nostros multo melius acturos fuisse, si loco littere gy,
signum dy usomissivent. quemadmodum reliquas derivati
vas palatales, et lingualibus l, n, t, ortas, per ly, ny, ty des
signarunt, sed postquam usus littere gy unversim obirma
Grammaticus ille, qui hujus loco privata auctoritate
signo dy uteretur, nem profecto risu dignam ageret.
- Ob at meg lehet talán magyaraim art, hogy miert irak
nem el tyek ezen szokas, egygy, meggygy, igy: edj, medj. Es hogy ta
miert nem lagyul meg a ragaszték ag, utamm p.o. mondgya &c.
tag-ja, nem taggya, es miert lagyul meg, a utamm p.o. mondgya er.
** Itt meg ar a kerdes tamad; Mison a val, vel, va,
ve, posto,

9
pronomennel. Hibason mondani valaki: annak, ennek, attól,
eztől, annyi, ennyi, amannyi, miennyi &c.; hanem ajó ki
mondá szexint irmi kell: annak, ennek, attól, ettől, annyi,
ennyi, amannyi, mennyi.

postpositiok olyan javakhoz járulnak, mellyek két mással
hangzóval végződnek, p.o. társ, göts; rongy, völgy &c. szükséges
ez aron vég betűt, mellyre a postpositiobeli v a jobb hangzás
kedvéért által váltatik, kétféle irmi? p.o. igy kell-e irmi:
társal, götsel; rongya, völgyé? - Kétség hivül, hogy az Ety-
mologia tekintetében, jobb a vég betűnek kétféle írása, is igaz-
ság szexint egy- is kell írni. De aron okokra nérvé, mellyek
miatt a két mással hangzóval végződő ragaszték javakban
nem ítéltem éppen szükségesnek, hogy a végző betű kettör-
tesék; talán a jelen lévő esethen- is el lehetne a kettörtetés től
állani. Annnyival inkább, mivel ha igen szorosan tartanak mag
kat az írók ezen regulához, a két egygyenlő mással hangzóval ké
menő neveket, mint: p.o. mak kal, toll, roff, &c. a kérdés béli ese-
tekben igy kellene írni ok: Makk kal, makk ka, toll kal, toll ka,
roff kal, roff ka; a melly trifos írás aronban kinek kétfé-
letnek? -

Ugy, de az efféle engedelmeség mellett, nem le le el kerülhe-
tellen a zavarodás ar ezen, es eretekhez hasonló javakban; mint p.o.
rendel, ordine, szentel, cum sancto; rendel ordinat, szentel benedi-
cit? Igaz, hogy kivált az ilyen esetekben sok kal tanácsosabb a
vég betűnek meg kettörtetésé. De lehet meg- is az Ellenkerőknek
is mentségök. U Mert az igaz Magyar másként éti- ki ezen Ne-
veteknek írók szólásában ar e vocalist rendel ordine szentel te

szükséges, hogygye, ronggya, völgye, társal, götsel, roffkal, tollkal, makkkal, makkka, tollkal, tollka, roffkal, roffka

III. Mivel az Igekben a parantsoló Művet formáló j ragaszték is
emelly rend szerint éren végbetűk után: b, f, g, j, k, m, p, r. maga ép-
ségében még hagyattatik) némelly esetekben, a' könnyebb s jobb hang-
zásért, Cypionid Causa, a' mint Beregszászi Ur is a 98. lap. meg-
ismeri, más más betűkre által változik. Ugy mint: a) Ha az
Igek egygyes számú 3^{dik} személynél, mint nemző gyökér s be-
tűvel végződik, a' j ragaszték - is je változik. p. o. ereiben: ás vész
keres, nem mondjuk, s nem írjuk: ásj, vészj, kerej; hanem ás,
vész keres. b) Ha a' nemző személy át, at, et, it, ot, öt, üt,
vész keres. c) Ha a' nemző személy át, at, et, it, ot, öt, üt,
syllabákon meggy-ri: mind a' vég t betű je, mind a' j ragaszték
je változik. p. o. lát, lájs; arat, arajs; vet, vejs; nyit, nyijs; al-
köt, alköjs; fut, fujs; köt, köjs; üt, üjs. c)

Ha a' nemző személy att, ett, itt, ött syllabákon végződik, vagy
a' vég t betű előtt még egymás Consonans áll, az Imperativus for-
máló j ragaszték ismét je változik. p. o. tatt, tattjs; vett, vettjs;
tanitt, tanittjs; fütt, füttjs; ejt, ejtjs; dönt, döntjs. &c. d) Ha z
a' nemző személyben a' vég betű, a' j ragasztékből - is z lesz. p. o.
vigyázz, vigyázzz. e) Ha st betűkön végződik, a' t vég betűből - is
sz válik. p. o. támast, támassz. **IV.**

benedict; t. i. amott az e^{nek} vastagabb hangja van, mint p. o. éren szóban
emeltem; imitt az e vékonyabb hangzik, mint p. o. éren szóban
megyek. Qui habet aures audiendi, audiat. Ott a' külömbféleg legkön-
nyebben ki ejtették, ha e' második nemű e betűt így janyernék meg:
e. 2) A' ki valamely irást, vagy könyvet olvasván, a' befed' értelméből
nem tud külömbféleg kenni a' név és az ige közt: az aljannak' ked-
véért kéában kettőztetnek a' betűk; mert azérl még sem fogja a' dolgot
érteni, sőt még olvasni - is nehezebben, s talán rosszabbul fog.

Éren Szármaratásból - is ki tesszik, úgy vélem, hogy new hibár-
nak azok, kik az offele igéket, az igaz ki mondás szerint - is kettőt sz
sz írják.

IV Mivel ugyan azon j ragaszték a' Kővetkerendő' be-
tűk után is, mint: s, sz, ts, tz, z, zs, nem csak a' bir-
tokos Nevekben, hanem az Igekben - is, a' szebb s' könnyebb
hangzás végett, ama' törvényhez szabja ma-
gat p. o. Rofszul mondattnek és iratnek: Sajja; Lásja;
lászjon; lászjunk; halászja; hajhászja; zon; zunk; miétsze;
Herítsze; zen; zünk; márja, rárja, zon; zunk; prairaja
& hanem így kell mondani s' írni: Sajva; Lávsa, &c. - Tud-
ni illik valamint éren szifregő betűk után más termé-
szettel bir a' j ragaszték, mint a': b, f, g, j, k, m, p, r, be-
tűk után, a' mit is nyilván ki mutat a' kimondás:
: úgy a' Kérdésbéli d, t, n, t betűk - is különös tulajdon-
ságnak abban, hogy a' lajgító y örömet melléjek, s' yfu-
pán ö melléjek végődik, és hangjokat meglágyítja,
a' mi ismét nyilván ki tesszik a' külömböző ki-
értésből.

V Mivel nem csak a' régi Irók, maicl mind,
nyájan, s' maicl csak nem állhatatosan (a' mennyire
t. i. a' magyar nyelvbeli hangok celyes kiejtésére e,
légtelen Deak betűk; az idegen könyvnyomratók a' nyelv-
nek akkori töötösönös kora, magoknak az Iróknak
tudományok és fogalmok mértéke engedték) a'
beszednek igaz hangját igyekették a' j ragasztékos
szavakban irásokkal ki ejteni, hanem a' későbbi s' ma-
tani nevezetesebb Iróink közt is igen sokan éren Orthog-
raphiával élnek. - It' kilt pedig az elfő' Telekterettel tar-
tanak, csak kevesen, és nem mindenekben örzik meg hi-
ven reguláikat mert

Etimológiához ragaszkodnak; egyebekben pedig a szokott
kimondás szerint írják. — Hogy ezek nem pusztán
vannak meg bizonyították a következők.

A.) Már a mi a régi könyveket illeti: inkább meg-
ismerem, hogy a helyes írásnak törvényeit tiszta
keresni, tiszta azokkal támogatni, igen gyarló és fiket-
len igazság volna. Ki is dicsőíthetjük azokat, hogy egy-
általában minden régi Magyar könyvet olvasott? De
már mondhatom, hogy majd mindenekben, a melyek ke-
zemből forogtak, a j ragaszkodó a kérdésbeli betűk után
nem egyenlőképpen ugyan ynal, de még is majd pnthal,
majd vonápsal, majd i majd j betűkkel meg lágyítva ca,
lótam. Noha meg engedem azt is, hogy ellenkező példákra
is akadhatni bennük; de csak ugyan meg is jobbra ama-
törtenik meg. És így megvalósodik, hogy még ama ho-
mályos időkben is figyelem volt arra, hogy az írás ki-
jelentse, a mennyire lehetséges, a közönséges ki mon-
dást; mely a jobb hangnak tekintetéből időről időre
mindig jobban jobban tökéletesedett. És ugyan azért
a szokott kimondás mellett olyan Dironak tartat-
ták, a kinek szavát az írás módjára nézve bé lehet,
be-is kell venni. Urus, quem pnes arbitrium est,
et jus, et norma loquendi. — Cam a Magyar Regise,
geknek első Darabjait mellyel karantnak nagy Eri-
demii s nevi Indofsa, Révai Miklós Professor Ur,
a M. Literaturát meggazdagította, ki tetűk hogy hajdan
a fűregő sz és z betűk után is helyet körel a j ragas-
ték maga végében meg maradt, így írván: szidalmar-
ja, isz-ja,

11
vesz-jük, üz-jenek &c: de bezzeg később a sz és z hang,
gyár mind ezek meg változtattak, és már senki okos nem
hiszi, hogy az Etimologia azon elcsúszta írásmódja új-
ra behozatassék.

Ne álljunk el magam. is az vélem, ok nélkül, s
vagyában az Etimologiaról írásmódban: de a hol a nyelv
tulajdona, s a valóságos magyar nyelv. jászás mást, sz és z,
keleesebbes javasól; a midőn az Etimologianak leheves
kimelésével az igaz tiszta hangnak sz helyeséről vagy az
sz ne nehezteljük, ne törekedjünk az ilyen igazítás
ellen; ha bátor újrag volna is, a mi még is valóban nem
az.

De sz és z azon burgo karantnak, kik
amoly nyelvűek, tökéletesen munkálkodtak, ha ebben nem
egy tsajás kövcsök is. A ki meg akasna őket érdemük,
köl sz és z, méltán sz és z irigynek mondhat,
hazánk, de ellenben azt sem lehet tulajdonítani,
ha nem egyez meg mindenben az ő ítéletével a mi ve-
lekedésünk. — sz és z sz és z tanult sz és z,
s jó Magyar sz és z volt, a ki a maga sz és z,
ai sz és z velősen sz és z, s világszóta sz és z,
gyár írta; hogy amak több ágában sz és z,
tos sz és z által, nagy, és sz és z sz és z,
s sz és z mellett sz és z sz és z: de mind es,
sz sz és z mellett sem sz és z, s így ki-
szem nem is sz és z, hogy sz és z igen sz és z,
gon sz és z is sz és z, senki ne merjen sz és z,
viratni. A mi valóban idő sz és z, sz és z,
szavak

taoostak tole, s meltan, * többet költő a j vajogásról
Frabott

* Nem a beszérvés, és gánv. keresés, indulatya, ha,
nem a figyelemnek fel ébresztése, s a mélyebb vizsgálódás az
okozónom, hogy Itérsimel Orthographiai Cikkre utalás inon avind.
den előhozom, melyek isomé nem egygy iselével vagyok nek.

1o Igazán mondja Itérsi hogy a Magyarokat a hangza né,
ve több beüjök vagyón (: talán inkább azú kelés volna mon.
dania: több beüjke van stüksegek:) mint a Deakoknak.

Eké előre borsáron 20e hasáronza - meg a Magyar beüjök
Stémás, ily aendel: a, b, d, e, f, g, gy, h, i, k, l, ly, m, n, ny,
o, p, r, s, sz, t, ty, tá, tt, u, j, z, z, v.

Ekére az én Szaváteleim e követerendők: a) A Magyaroknál
Ezen Alphabesum Itérésén jnyon meg több beüjök, mint a Deakoknak;
mert Ekére, hogy némely hangok' kiejtésére két Deák beüjök kárvetés,
nek, meg nem künnek meg Deák beüjök lenni, hanem két a hangok hín,
lombó. A minn ez máz a Debr. Grammatica is 1.2. említésre előnom. b)
ha Itérsi a m. nyelvben előforduló több hangok Itérésén akáza a be,
túl Stémás meg-hasáronni, sokkal többre kelés volna kenne azon,
nak Stémás, min a megjere kár, mert különösten említetté kelés
volna e stükseges beüjke-is, ugymin: á, é, i, ó, ú, ö, ő, ü, ü, ds, ds.
Mint hogy Ezen is künlombónek hangjokara nére a felljebb em,
lesee beüjök' hangjaital. c) Minn hogy a Deakoknak ö, ő, ü, ü,
beüjök valoban nem volak, mert nem is vala nyelvben Oly
hang, melyes Ezen beüjök jelensenet, ha máz Itaporitani akáza az
Alphabesumot, ezenkell igazán meg-soldhána volna, s meg is kell
sólani.

2. Azt mondja Itérsi hogy a Magyaroknál két diphthongusok
vagyón ö, és ü. Az ö ugymond, e, e, o, e, az ü e, e, u, e, s u, e, s u,
gyon akére mondása Itérésén hibás az ilyen írás: ö, ü; vagy ö, ü,
vagy eö, eü, hanem így kell írni: ö, ü; mert a miből valami öve,
forr ugymond, arra kell néki feloldozassni-is. Ezen alitávar pedig azal
próbálga; mivel ugymond, a nyomtatón könyvekben a nagy ö, és ü beüjök
illy

Frabott regulájúól - is, noha ő a Rimondiához alkalmazarosa,

ily formájúak: ö, ü.
Ezen egész Itérsi előnom Semmi sem nyom. Mert a mel,
tan kétségbe veheti, ha valoban minden könyvekben az ö, ü beüjök
egy nyomtatva. jelenek-e meg ö, ü. A Debrerem Grammatica p. 4. így
joll: „Az ö künlombóő kéjen írák a Régiek, s írják a Magyar
egy: eo, en, eo, ö, ő, ö, ő; az ü pedig így: en, ü, ü, ü, ü, es y: sön
mind az ö, ü mind az ü, nemely régi nyomtatásokon, minden jel,
nélkül való o^{val} es u^{val} talalharini. Itámsalomonok esse a pro.
bák a Révai Miklós által kiadó M. Régisegekben-is. b) Ha
az ö, ü, valóságos diphthongusok, két vocalisból egybe jomok be,
tük volnának, mindenké kérméke. Itérésén hofjan kellene hagn.
Itánok Itérsi ugy, valamin az á, é, ő, hofjan vocalisoknak, mel,
lyek Itérsi Itérésén omja tefjnek, mint aa, ee, oo (: holon Ezen
íráz módga - is tfak akére törésre, mivel a Régiek máz jobb
módos Itérsi hangnak' ki ejtésére előjente nem tudak.)
Már pedig hogy igen künlombóő hangjok van az ö beüjök,
ki kézik Itérsinek Saját ^{előadójából} beüjökéből tör Franje, tör Lagneus; s
ugyon akére Itérsin javatya, hogy Emex mosodik kór megkell
az írázban ily formán künlombóősem tör. A melly künlombóőse,
to jegg, meg vallo, nekem sokkal jobban tessik, máz csak
Itérsi formájta nére is, mind amax domsalan két hofjan vo.
nagyos ö. mellyes a Debrerem Grammaticának Semmi Ezen é,
püle ajánlására némelyek követerendek, könyvek
nyomtatásbeli tfinosságának nem kékelé elővidséjevel.

3. Amak, hogy a c, x, y. beüjök ki hagyja a Ma.
gyar Alphabesumból e követerendők Itá adja Itérsi. „A
c ugymond tnyu deák beüjök. - De ha ezen ek etj volna
arra, hogy a c a M. Alphabesumból ki maradgyon, egy beüjök
sem volna; mert tndmi való, hogy a többi is tnyu deák beüjök.
Hónem azú máz igen jól veue Ekére, hogy a c az usóna kó,
veskéro vocalishoz kéjen (hözé adhatta volna: es a sio' végen) meg-
váltor-

és itt vételemben veu irás' módgyát hibásnak hiáltya-is: Plane
Scriptio

valóságattya a hangjait; ugyan is a, o, u s minden Consonantok
előre, s a Szavak végén mind egy ugy hangzik, min z nem csak
a Deak, hanem más nyelvekben is. Azért melián lehet tudal-
ni, hogy nemely irók erre nem figyelmesevén, ily tífuposton
irnak: area, patroccal, arculat, tome &c. - Egyébb-aráns a C je-
löl egygyes értek a Debr. Gramaticával; tudni illik, hogy kár-
 volna azok kihagyni eleisül fogva bé véleves, és Szókáiban
vols beünk Közül. Olcsk Arakkal Olcsk minden régi I.
rajokban, és Könyvekben; meg maradás ma is, de tanyán az
idegen nyelvű Szavakban, hogy azoknak eredete amál inkább
kisejsek, és főképen az idegen Tuladón - Neveken, A magyar
sem Szeresi, ugymond Baroni Szabo David, midőn a Magyar Sz.
Lajdon neveket más nemzettek irásaiban megforgalcsanak, p. o.
Nejtapi, Pattani, Tekeli s a s. Nadlapi, Battyányi, Tököli
helyes. "

A. A ts, tz, jobban irattarik, ugymond Tfesi, min cs, cz.
Kövég Kivül, mivel más a c akaránya Szereni Számkivésre
van a M. Alphabertumból. Cég helyes Okás legalább nem adgya c,
zen változtatás Kisejének. - Hogy a Tanuló inkább a cs, és
cz, minsem ts, és tz beünk által találja ki az igaz hangot,
melyet a Magyar Akar alabok Kisejsem, a Tanulók Bizonyos-
sán Erre vehetik, Hogy a regiek is inkább cs, cz vel élcsk, min-
Kajik meg mutatgyak. - Egyébb arans akár cs el, akár ts el
inják, nem sokat sejt, noha Ebben is fáj volna az Egyenlő.
Jeg. - Az idegen eredetű Szavakas pedig igen is illendő ugy ir-
ni, a min eredetük hozzá magával. p. o. Luero, vagy talán meg
Chuzero, nem pedig Chuzero; Curtius, nem pedig Curcius; így
Csáprár, Predikatatio, nem pedig Predikacatio.

5. A Kovekhezű Szókban előforduló első beücsk z seb, z vir
Tfesi szerint így kell irni z eb, z ir; noha majd így mond is irnak
z eb,

scriptionem, úgy mond, perversa in veris pronunciatio. De
ő néki visfontag

z eb, z ir; de nem jól, mivel a hang inkább z hex közelitt,
mint sem z hex. - Er irant a Debr. Gram. éppen ellenkező
itélettel van, azt tartván, hogy az z alkalmasabbnak lát-
sik, mint a z. - En így vélem, hogy, mivel az említett szók
első betűjének Kettős hangja, a mint a Debr. Gramatica is
így tartja, z és z ohad. östve: miért ne irnánk ki in-
kább mind a két betűt így: z eb, z ir? csak azért is, hogy
a fok acentusokat, melyek azon Kivül is terehesen meg-
tarthatyák irásunkat, elkerülhepsük. - A Szavodaistól va-
ló felelem, melly eren irás által az ilyen Szavakban: p. o.
igarsag, Közveg &c. okottatharnék, sokat nem nyom, mivel eren
Szavakat így is másként mondgya. Ki a Magyar, hogy sem
a mint az Etymologia' kedveirt írva vannak. - De Kivül
ben is nem volna helyes, hogy azon egy jegy majd kihagyás
jele legyen mint p. o. z is helyett; majd ismét z han-
got üssön-ki, és így igazán Szavodaist okoron, mint p. o. "
eren, máx most jobbara öfveirt, Szavakban: egy szeri mind ide
"stova &c.

6. Eren főt egygy Tfesi szerint így kell irni egy; a mint
ki teszük, így mond, eren attól Szaxmarott Szavakból: egytem
ben, egyedül egyebütt. - De hat vallyon mi teszük. ki e "
Kövekerendő ugyan attól Szaxmarattakból: egygye, egygyet,
egygyel, egygyek, egygyes, egygyermi, egygyütt &c. Tovább: vizgyár,
zunk csak mi ként mondgya ki a Magyar ort: egy Ember?
Nem de öfvevehetőképen keményen s Kettősen hangzik
szájában a gy? - Velekedésem szerint tehát, mivel azon főt,
ha egygy igen gyakran előfordul az irásban, rövidség s Kivül
nyelvség okáért, Kiváló Consonans előtt így lehetne irni: egy
de azért a Verben, ha vocalis jó utanna, rövidnek ne veset-
sék mert valóban proprio hangjelölés. mellesé.

Vizszozag az lehetne mondani, a' mit Adeling in der Einlei-
tung in die

t egy gyvel nem valóságos meg kaptatása néha a' hi mondanak, melyet a' helyes írásnál
mindenkör röviden mondatnak-ki, rövidet maradnak, a' Ver-
ben-is, és egy gyvel iratattak. De máx ereket: egygye, egy,
gyes ^{ti} egy a' helyes írásnak híven ki kell ejteni. Casid.
Barot. Szabó David' orsk. és Gram' észreveteleit a' 31. 32. lap-
Hogy az efféle kettős betűk' inalmos ki-írásából származott
alkalmatlanság legyen oka a' sűrűveges betűk' kihagyásának,
igen is hihető; s' ugyan azért dítseztett s' elfogadást ér,
semel azon irathodás, mellyel ama' kétszeres betűket bira-
nyos rövidítő jelek által kívánák nemelty fűradhatatlan
Judóvaink ki-írni. Isak hogy azok mentől egygyigyebbek,
s' minden tükörnya nélkül legyenek, és a' fozon kívül
nagyon ki ne nyuljanak, mert különben szer felett meg
tarkíttyák az írást s' nyomtatást, és így terhezé efnék
a' fremeknek.

7. Ezen szavakat: vala, volna, legyen, fogom, fogja &c. Tsetsi
szerint e kötő-jegygyel (-) össze kell kaptatolni. p. o. Látom
vala, lattam, latni fogja &c. azon okból, mivel egy szóval
mondatnak ki deakul. is, ugy mint videbam &c. De En
szükségtelennek tartom ilyen eszekben a' kötő-jegyget,
mivel gyakran meg történik, hogy az említett szavak
az ő Infinitivusoktól megszűnt eleonek. p. o. Nem fogom
ötet ebben követni. Ha pedig éppen a' Deakoktól vette
próbara akkor valaki epitteni, akkor a' kötő-jegyget is
hagygya-el, és írja Zavarosan: látom vala &c. - Írte
úgy hibásnak vélem Tsetsinek ezen írás módgyat. if.
p. o. Meg kell lenni; meg- vagyon írva &c. mivel a' magro-
sitis meg nem ezen Tgikhez tartozik; kell vagyon;
hanem ezekhez: lenni, írva &c.

8. Jól mondgya Tsetsi hogy a je possessivumot meg
kell különböztetni a' Kenderő ^{szól} p. o. Atyáje, Patris; és
Atyae " Atyae e patre-ne, de abban nagy

in die deutsche Sprachlehre, igen hebesen mondott.
Hogy t. i. a' Grammaticus nem Ura a' nyelvnek, ha,
nem csak magyarázója; hogy annak hibáit nem kell-
reformálni, s' a' reformáltakat nem kell egész Nem,
Letre kötni, hanem csak felfedezni. - -

D) Minden Trokat, kik a' j' ragasztékra nés,
ve Tsetsivel nem tartottak; vagy annak regu-
lajitól, ha valóban azokat tudták is, elállottak,
hosru sorban előfamlálni, se nem akarom se
nem - is tudnam; mert idom sinto, de modom,
söt kedvem sem volna, minder magyar mun,
ráknak olly tréllal való olvasására, hogy az
Orthographiát vizsgállyan benne. - Azért tehát-
csak egygyet kettőt említtek olyanokat, a' kik éj-
pen a' M. nyelvnek tulajdonságiról, s' a' m Ortho-
graphiáról bővebb képrülettel, és tágosabb tado,
mannyal írtak.

1. Egygyik

De abban nagy kétségem van, ha a' Kenderő e betűt
meg kell-e éles ékkel jegyezni. Legalább a' Dana-
videke s' ép különböztetést tesz a' kimondásban ezek
között: emberé, hominis; embere, homo illius; ember-e?
homone? Sugyan azért a' Görög és Római mérték
szerint író jobb Doctaink ezen Kenderő e betűt
nem veszik hofszúnak; és azt az előtte lévő kötől
kötő-jegy által Troktak el válastani. " Certum est, ugy
mond Verzei, e' superacutum genitivi flexionem esse:
bőre, háré; e acutum suffixo possessivo: bőre, cutis ejus,
subvenire; e' denique medium, interrogationis vim
habere. Plud. § 25. - Elöttem olly tsufdonak tetfik ezen
Kenderő ~~ere~~ meg ékerese, mintha valaki deakul befélvén
ezen Kenderő: homone? ugy mondgya ki, mintha az utolji
e magyarosan meg volna éles vonással jegyezve. Halla-
ni pedig néha ilyen fűtsértő nyugtasokat. - Ezen illy-
vippa tetfik elöttem az illyenek is: füvánd, jövend.
Ha ezek jól vagyunk mondva, kétféle kiül, jól lefr-
nek ezek is: Adando alkalmatossággal, imadando Isen
Tisfelendő Ur, jövendő nap. &c. (?) -

1) Egyiptik legyen Vérsegi Ferentz, ki 1793de Ept. ilgen
teimü munkát adotta ki: Proludium in Institutiones
Linguae Hungaricae, ad Systema et delungianum, genium
item Linguarum orientalium, ac dialectum tibiscanum, et
transylvanum exactas. - Melly értelemmel legyen ő a
kérdésbeli irás módgyaról, kiki leg jobban észre veheti,
ha saját fevált ádom éren tárgy iránt elő.

„ §. 27. Si verum est, ugy mond, eam tantum scripturam -
scopo suo perfecte respondere, quo cuilibet distincto sono
distinctam, et semper eandem litteram tribuit; persuadere,
mihi non possum eos recte agere, qui ad exprimendos, inter
se nimio pere distinctos ac ceteroquin proprios et certis signis
designari solitos sonos, in plurimis casibus littera j
utuntur. - §. 29. Si scriptura Hungarica litteris ad sonos -
gyé, ely, eny, tyé, exprimendos proprie destinatis careret; ab-
usus iste, litteram j tam variis officiis onerans, excusari
fors posset. At eosdem sonos, in quibusdam casibus propriis
suis signis gy, ly, ny, ty, in aliis vero littera j representare
idem certo est, ac signis sonororum confusis, scripturae
paritati obstacula ponere, atque Exteris praesertim linguam
nostram e sola Grammatica condiscere volentibus, ejusdem
studium, siue sufficienti ratione, molestam reddere. -
§. 30. Quilibet enim Exterorum vocem hanc: irja, sic in le-
gerdo discriminat: ir-ja, et Syllabam ja, dum littera j
iffissimam sonam tribuit, quo suam j efferre solet
siue omni dubio recte pronunciat. Si porro vocem
dalja simili ratione separet, dal-ja, ac Syllabam ja
eodem sono quo in voce irja, proferat; pronuntiatio
iffius vere hungarica non erit. Contra vero si ear-
dem vocem dalja sequenti modo scriptam repererit: -
dalylya, vel dallya, praeter hanc discriminationem: daly
lya, vel dal-lya nullam aliam facere poterit, ac sonum
ely difficulter quidem, sed tamen longiori usu recte pronun-
ciabit. - §. 31.

15
§. 31. Certum quidem est, regulas circa j litteram adductas
cetero comunicari, ac per eandem cuius erroris pronuncia-
tioni aliquatenus occurrere posse. Sed utrum consultius sit,
linguae studiosum, mox incho Grammaticas, huiusmodi non ne-
cessarius regulis onerare, atque opinionem illam, inter Cete-
ros adeo proclamari, quasi lingua nostra vagis tantum,
modo; et arbitrariis fundamentis inniteretur, confirmare;
quam cuilibet articulato sono constanter idem signum tribu-
ere? dijudicent ii, qui ordinem cujuscumque studii optimum
Moderatorem esse, penitus perspiciunt.

§. 32. Quod si particulares majoris, vel minoris partis con-
suetudines alteri cuiquam universim recepta convellendi ad-
versentur, vim legis obtinere non possunt. Sic, quia Ratio
quolibet tacitum illud pactum inest, quodvis Alphabeti sui littera
certum, et constanter eundem articulatum sonum denotet; apud
Hungaros porro, in similiti pacti, universalis ille usus, qui lit-
terae j semper eundem, atque illum ipsum sonum adtribuit,
quo Syllabae: ja, je, ji, jo, jö, ju, jü efferri solent, jam dudum
obtinuerit; Grammatico, linguam hungaricam elucubranti; ne,
sicut etiam, eadem littera j ad exprimendos frequentes duplices
sonos: gy, lyly, nyry, tyty abuti, etiamsi major Nationis pars
abusum hunc consecrare velit.

§. 33. Sunt Scriptores, qui alius in scribendo litteris utuntur,
quam quae ad eos sonos, quos indicare volunt, significandos uni-
versim recepta sunt. Sic, qui litteram j in his vocibus: judja,
ladja, cranja, telja, korlalya, modja, halanja, velja, ferje, vedje,
dedje, ab ipso scriptore, dum loquitur, ejusmodi sono pronun-
ciari, quali in his: irja, dirje, tagja, ferje efferri debet, ac pro-
inde hunc loquendi modum ejusdem scriptoris dialecto classe
comunem esse arbitretur, is certe a vero nimium aberat.
Siquidem haec voces universim per omnes dialectos, si quo-
ad aliqua danubianam excipias, tugygya, seu tudgya, lallya, han-
nya, tollya, korlallya, modgya, halannya &c efferantur. »

2) Baroti Saló David, egy fáradhatatlan, az okokra hie,
ezen hájlo, y nagy érdemü Magyar dilettatorunk, a hie elvölt

Munkáját a j ragasztékra nézve Tetszi Orthographiájával írta u,
gyan, de utóbb által el állott: mely okokra nézve változtatá legyen
meg amár előbbi írása módgyal, nyilván hi fejté: Orthographia-
es Grammaticabel: épe vételeiben, mellyeket 1800^{di} Ceglend:
nyomtatott Romában. — Leg jobb leírás Cenek-
tulajdon Ravail Károlni.

» § 34. A d, gy, l, ly, n, ny, t, ty, ts, tz, zs betűkbe végsődött,
s magokhoz birtokos ragasztékot vett Ravail le írásában igen
kembe túró meg hasonlós vagyon a Magyarok közt.
Kendre hi tesszem az írásnak Külömböző módgyait, hogy
könnyebbenn meg- valasztásuk a jót a rosszól.

Uő mód. Hagygya, nagygya, irigygye, személytye, tolytya,
folytyon, Anynya, tudománynya, hánynya, alytya, porontytya,
áttsa, méltse, kanátsa, halátsa, malátsa, kötsza, pársza, &c.

En írás módgya az eféle Cokban leg tökéletesebb,
mert mind a kemény hangot igazán ki üt, mind pedig a győ,
kér sőt a maga erejében mindenütt meg tartja. Azonban
soknak nem tetszik; mert igen kopás, és vért felette
unalmas-is.

De az ilyen kopás írást követők-is hibásnak így írván:
vigasztalya, engesztelyük, halalyuk, tsalytya, kimnya, bány,
nya, baráttya, heretytyük, tuggya, mögygya, agygya, engeggye
&c. mert amár fenn- marad az igaz hang ezen írásban; mind,
azonáltal meg rontatik a győker: Nem mondattatik: vigasztaly,
halu, kiny &c.

Második mód. 1. Ad-gya, -gyunki; enged-gye, -gyer; gon-dot-
tya, -tyük; vércel-tyenek; akarat-tya; kim-nya &c. 2. Egy egy
egygy betűt el téjven: nag-gya, hag-gya, eg-gyike, us-za,
mas-za, perju-ge, kuvas-za, osztal-tya, tudomán-nya,
legén-nye, mel-ve, köt-tya, párs-za. &c.

It az első Szám alatt levők az igaz hanggal, a győker sőt-is
a mint illik fenn- tartják. A 2^{di} Szám alatt eli- adottak közt
pedig nem ellyek a természetes hangot, nem ellyek a győker
sőt; nem ellyek mind a kettőt meg zavarják.

Harmadik mód. Ad-ja, -jon, -janak; enged-je, -jen, -jenek;
jünk; nagy-ja; hal-ja; toly-ja; hall-ja, kiny, bán-ja, ex,
kény-je, akarat-ja, heret-jük, kiált-ja, akaszt-ja, kont-ja,
poronty-ja &c.

§ 35. Az illy Orthographiát követők főnyire azok közt valók,
a kik magokat leg- jobb Magyaroknak tartják, és azért- is a
nyelven leg- könnyesebbek. Azonban csak nem akarják
re- venni, hogy nem Magyar; hanem éppen idegen ajak közt
írják.

Hogyan merhetnek ezek tartani, ha valamely más nem,
zsbeli, az ő írásokat, a mint fejték, igazán olvasván, nem
ten ejti- ki: enged-je, tid-je s a t. az ar, j nem pedig gy hang,
gal? — A gy, ly, ny, ty, hangokat jól ki- mondani nem tu,
döknek meg tagozott utat kelle nyitlaniok az kiba- követők?

— Azt fogják, tudom felelni: hogy meg- lágytva kell ki- ejteni a
d, l, n, t betűket, ha az on Cokban j követik az alánok. De ezen
kárak Cokval való állításokat Román bizonyították- meg? —
Az y igen- is csak tsuga lágytva a Magyarban; ellenben a j
Tetszi Janosnál- is) valósgos más ol- hangzó; hogyan ível,
két vért két kötelesség? I ha lágytva- (az az, hang- váltá-
tató is) volna a j: vagy csak olyan juhán, és gyengén váltá-
talná- meg az clotte- álló más al- hangzókat hangját: tehát fogja,
adja, ölyük, kanja, forgatja, s a t. éppen egy fogat hangzani,
valamint fogya, agya, ölyük, anya, alya s a t. az igaz Cokkál
ellen. Ha pedig (az clotte állott meg lágytva lévén is) magában
erős hangu, marad a j: miért nem merik írni: j: o: fogy- ju,
hal- ju fat- ju s a t. foggyuu haltyu, faltyu kelt? —

C) Azon Magyar Grammatica, mellyet készített Debr,
&c. &c.

Ezenben egy Magyar Parsajag, és a mellyet a Magyar Hir,
 mondónak nagy érdemű Szóji 1795^{ik} Évt. ki nyomtatattak
 Debreczen: előfámlálván § LV az olyan Magában érthetőket
 (substantiva) a mellyek mindenkor, vagy többnyire j raggal,
 tehát végnek fel, többek között Kőről Bóza így tanított:

„ Ide tartoznak a gyke, lyke, tyke végződők is, mivel
 a mint már megjegyeztem, ezekben az y valósággal j helyett áll,
 mint: mirigy, homály, barány, báty (a' Békelyek Reim.) Az
 ilyen Nevekben, a ki-mondásca hallgatván, megkettőztethetjük
 a ragaszkodókat jelenléte a vége betűt mint a Keltőj Reim.
 ben így: homályja, barányja, bátyja: de alig ha jobb nem
 volna e' helyett ki: tenni a j-t, így homályja, barányja, és az
 ezeket Reim úgy a' Keltőj Reim mondhatnák ki, de bizonyos ly,
 alább, hogy az Igéknek 3^{ik} Reméllyében az ki kell tennünk,
 így: hagy-ja; hogy a gyökér el ne vesszen, vagy bizonyosan
 ne legyen.

§ LXVIII. Bizonyos dolog, hogy nyelvünkben nem az
 ly, annyival inkább nem a gy, és ty, hanem a' j a' Polga betű,
 mellyel a ragaszkodók mind a' Nevekhez mind az Igékhez köt-
 tak járulni. Az lyt ha ynd írjuk is, ez csak annyit, mint,
 ha most is így írunk, mint írták a' Regiek: ly. —
 De akárhogy írjuk: minden látja, hogy más betű a' j, más
 ismét az ly; és így ezeket egymással feltevélni, és
 effelekéjzen írni: halytom, bulydofom tanult emberekhez
 éppen nem illik. Nem illik a' ragaszkodó nevelésben

is

ragaszkodó nevelésben is j helyett lyt gyt vagy tyt írni,
 így: esaplya, padgya (annyival inkább, pagygya képtelenség);
 parancsolatya, eseli helyett: esajja, padja, parancsolaja
 A' ki mondása akárhogy eseli, de a' le. irásánál helyesnek
 kell lenni. Más, mielőtt valamely név kétes bötün végző,
 „dih, min homály fény s a' t. „

Tovább ugyan ott így folytatva leteljeit „Megilletlened
 tanulta emberelnek így banni az igélnek ragaszkodó
 formáival, és arhat így írni: hallja, látja, tudgya, hiszta
 pedig így: tudgygya, higygye. Így a' gyökér idővel elvész.
 És erre néve a' melly igél kétes bötün végződnek is,
 min hány, hagy, szülés, hogy arhat ragaszkodó
 formájában j írunk így: hányja, hagy-ja s a' t. annyival
 inkább az oly arhatban, a' mellyekben híre sincs a' kétes
 bötünek, min fal-ja, huús-ja, tud-ja, lát-ja, hid-ja etc.
 Valamin eseli a' nevel: fényje; mirigygye, mételye,
 ragaszkodó nélkül: fény, mirigy, métely, így a' hibás
 irás miara az effélék: parancsolatya, kappannya, pagygya,
habolálya, paripálya idővel ragaszkodó nélkül majd
 így mondandó: parancsolaty, kappany, pagy, paripaly etc.
 A' hibáson írva igélből is, tudgya, higygye, szánya, látja,
fallja, haraplya idővel: tudgyom, higyem, falyom, haraplyom
szány, szányom, látty, láttyom talál kerülni. „

Már eseleből természet így kell diosan ítélnünk,
 hogy a' Debreczeni Grammatica szorosán, és áthatatosan
 Tsersi: regulájhoz tartya magat. Milyen fontosnak
 legyenek olai, mellyekkel aron hírs, midgyis fényen
 tamagattyal, allalmasin ki-teszél már arhatból, mellyeket
 jelleget mondottam, vagy másolból előadtam. De nem
 leszen talán még is hasznosalan minde, ha a' Debr.
 Gram.

Grammatica diszkrétására némely rövid jegyzéssel teszem.

1.) Hogy eredben gy, ly, ny, ty az y helyett áll, nem éppen oly bizonyos, a min állítatik. Azon ok, hogy a Régiel azon bötül után j irat, esély próba, mivel tagad, hatatlan, hogy nem csak j, hanem it, y vagy más jegye is irat, a min t. i. az Iónak tetstett, a g, l, n, t betűi meg lágyulásai ki jelenteni. Hogy a j ilyenkor való lágyító jel lévén, nem bír természetesen soha hangjával, könnyen el-találhatója, a ki magában próbálta, mielőtt esnie, ha ezen síkai: mixigj, báranj, báty (az l-ben nem oly igen észre vehető a különbség;) a j betűnél igazi hangjával mondaná-li? Ugyan azért igen helyesen eslekedett az utóbbiak, hogy a j betűre oly különbségűt kiestelenégen nem bírtak, mivel látták, hogy zavardás nélkül egygyül, "nel sem felelhet híven meg.

2.) Nem láthatom által, miéne lehessen a nyelvben, a ki mondásra halganán, a ragasztélnak ki jelentésének a verés bötüs kettőztetni, s miéne kellessék az Igében (is éppen a Bötüs semelyben;) az j ragasztélos ki tenni, mert valamint ezen ragasztélos nyelvben, hadgya, konggya, ki-tessék a gyöler had, kongy, s incc úgy ezen igében is adgya, hagygya, ki tessék a gyöler ad, hagy ere

3.) Hogy nem az ly, gy, ty, hanem a j legyen tulajdon képpen azon síkga betű, mellyel a ragasztélos mind a nyelvben mind az igékben síkcal járulni, önléne meg-ismerem. De ellenben magából a Debr. Grammatica tanításából is bizonyos, hogy néha egészen ki marad nem csak a nyelv, hanem az Igék mellől is a j ragasztélos g. o. hasa, kesz, szexeti, gyütlöti ere máskor pedig a gyöler síkcal végső betűjére által váltoit: g. o. sasa, vadásza, tanítsa, hurza ere

Már nem

nem tenné-e magát neveségepe az, a ki ezen helyes okoskodásom az fogná a Debr. Grammaticára, hogy a j ragasztélos egy általlja, ban el síkga; vagy a j helyett ezen síkcal s, sz, ts, tz, z, sz, besütker tartya ragasztélosnak? -

4.) Igenis, hogy más betű a j, és más ismét az ly. Csak a l a vak, és sütker tagadhatya. Tugyan azért valóiságos hitár kö- verne-el, a ki ilyen orombául írta: halyom, bulydosom, tsaplya, rabolálya, parizálya &c. Mivel a minden Magyar, még a leg-tanulat- tanabb is ezen síkcal így mondogja a ki: hajom, bujdosom, tsajja, &c. Mivel b) még a félig tanult Magyar is tudja, hogy a j és p besütker, és min- den vocalisok után valamint a gyöler, úgy a j ragasztélos is meg- maradnak a magok ipso egekben. Mivel c) a félig tanult ember is tudja azt jól, hogy semmi, vagy igen síkcal változás eft a kén- desbél: d, gy, l, ly &c. besütker usán-is a j ragasztélos gyöler síkcal- ban, úgy hogy ereket, a leg-tanulatlanabb ember is tudja, hogy a gyöler síkcal sokkal gondosabban meg síkcal örömi mind a kór-besütker mind a pró-tárat, hogy sem más valaki; minis éppen tsak egy nyúl-sívu Magyar felkessen jóvendőre az ilyen ijedő síkcal: paranosolagy, ragy, tugyom, higyem, karaghyom, latyom &c.

5.) Minthogy a Debr. Grammatica oly igen síkcalégesnek tartya a gy, ly, ny, vég besütker usán a j ragasztélosnak éppen megmaradója, azon nagy okból, hogy a gyöler síkcal et ne vétker: ki kérel- kedhet, hogy a ts síkcal: "törvényes híven megírta mindenit? Ugyan-is azt, a mi jötker vel valaki, nem tsak illendő, hanem sütker-féjes is megírta. Már pedig igen sok ellenkérő példákra talál- harmi ezen Grammaticában. Tetsz vagy nyitvánságosan hitár- zott, és kéz akorra a meggyöredés ellen síkcalédt; vagy

Mivel a) a félig tanult Magyar is tudja, hogy a j és p besütker, és minden vocalisok után valamint a gyöler, úgy a j ragasztélos is megmaradnak a magok ipso egekben. Mivel c) a félig tanult ember is tudja azt jól, hogy semmi, vagy igen síkcal változás eft a kén-desbél: d, gy, l, ly &c. besütker usán-is a j ragasztélos gyöler síkcal-ban, úgy hogy ereket, a leg-tanulatlanabb ember is tudja, hogy a gyöler síkcal sokkal gondosabban meg síkcal örömi mind a kór-besütker mind a pró-tárat, hogy sem más valaki; minis éppen tsak egy nyúl-sívu Magyar felkessen jóvendőre az ilyen ijedő síkcal: paranosolagy, ragy, tugyom, higyem, karaghyom, latyom &c.

+ könnyen ki-találhatója. tanula ember is

vagy a regulájiól, mivel többletleneknek találta azokat, inkább elállott. Hogy hogy is írhatta volna külföldben az egész munkában a j. ragasztéknak kihagyásával a birtokot "jelensz" és elegendőben erre. Kér: reméllye, reméllyeak, stem éllyer, stem éllyeröl st. Miként írhatta volna p. 55. Magyarok' királlyá, és királlyok, p. 57. az o' indo, mányok? Több p. f. hogy az tamikassa volna, hogy így kell írni ezeket: királlye, királlye-i, vagy királlye-jé st.? Mi módon mondhatta volna p. 66. hogy a ragasztéktól így vannak a "követkerendő" nevek: anya, anyja, bátyja, nényje. Hogyan állíthatta volna p. 68. hogy a követkerendő nevek így veszik fel a ragasztéket, mint: méselye, vagy mészelye, kőrvöllye, v. kőrvöllye, sörénye, v. sörénye, sörénye, v. sörénye a maskatnak hivánánya? - Ezeknek 3 több efféléket nek valóban néhany lehet más okán adni, mint: has pro ratione voluntas. Több ilyen ny-akronom láthatom ezen munkában.

Egy pag. 10. ezt olvashat benne: "Ez a gyöftár egy, ha a kimondására vigyáznak, úgy látszik, két gy vel kellene írni; de rövidségnek okán csak egy gy et írhatjuk." Mert nem írtak tehát mindenütt egyenlőképpen; hanem majd így, majd amúgy? Az allhatatlanság gyengeségnek jele.

Pag. 11. Meg engedik, hogy az efféle javainkban: aromban, kii, lömben, a gyöftárbeli n beszár m^{re}; ezekben: nyaggar, faggar Euphonia lausa a kt g^{re} változtatáson. Több az n beszár nek kétsőségeit kétfézesnek tartják, nem csak az ablativusokban, hanem az adverbiumokban - (sőt még a participiumokban?) is, azon okból, hogy az n a kimondásban megkétsőséve hangzik: mint ellenkernek tehát, hogy ha máskor máskor jelenen a kérdésbeli esetben, az Euphoniahoz, és az így kimondásakor akarátké írástok

írásokkal alkalmassámi?

Pag. 12. A' iratoknak meg ragasztásával és tekerővel, nem kötelezik az írók, hogy a 'fo' eredetűre vigyázzon, hanem szabadsgában hagyják, hogy j. o. akas így ragasztassék a szó: Darv-as, a, -kár így Darvas. Okául ezeket adják: "Mivel ha mindenkori a 'fo' eredetűre kellene figyelmeroni, neherre sennek a tanulást a gyermekesnek; a tanulásban emberesnek pedig az irást. Et tanulást em, beretk efféle meg ragasztás nélkül is tudhatják a 'fo' eredetűt," Hem lehetne-e ugyan ezt mondani az ilyen proos Cymologjiratkak a kérdésbeli esetben is? De már elég. Ki gyöftár az ill. epeke künnyámi?"

Ezek ezen kevés példáktól is ki világosodik, reménylen, némü némüképpen azon állításon, hogy az 1° felekerettel tartó, s' mellese türepen burgolkodó íróink sem tartják meg mindenkiben az allondofjan, és híven Zeif: Orthographiájának reguláji a 'uffi' sumokra névre. Így könnyű volna ezt saját munkáiktól többnél több példákkal megbironyításom. Egy hatalmas ereje van, gyon t. i. az így kimondásnak a helyes írása azre, hogy a' tizta ajákü Magyar salán akarássya ellen is amarekhoz alkalmat tattyá.

Ezen mondásomnak meg erősítésére szolgál Beregszai Prof. Dr. Urnak Cerekerése is. Ugyan is, a' mint a Zeifchrif W. B. L. Sept. p. 100. olvashatom, a' j. ragasztékat meglyagittájak más eszeket nem nehereli; csak a' d. t. l. vej beszár usdan, azon okból: mivel a' j. ragaszték amúgy is az emterest beszár, kel éppen úgy hangzik, mintha ly akana mellesek; vagy is: hogy ly úgy hangzik, mint gy; ty, mint gy, ly mint ly. De gyűt, hogy így ezen állítás, mi követkerik betóle? Hem de 'az, hogy ezen srök: adja, vadja úgy hangzik, mint agyon, vágya? Ezen srök

frók: bája, kúja úgy hangzik, mine bája, kúja? Eren
 frók: öjűk, süljön, úgy hangzik, mine öjűk, süljön? —
 Már pedig ki nem látja a nagy külömbögees eren hangok, és
 észlelnek köröth, és azok köröth, mellyeket az Iri akar na ki
 ejeni?

Ezre verse kétség kívül eren ahet jegetek Beregszafi új és
 ugyan arer maga is megengedi, hogy la a j ragaorrek olyan
 aóter (miert nem: igéker is?) járút, mely gy és ty vagy d
 és t beüvel, végördül, és consonans minos elöitöl: a j báran
 gyé vagy tyé változathatik. — De nem látom ábról, miert lehepen
 ismi: fagygya, és miert nem kagygya? miert kádgya, és miert
 nem okádgya? miert akarattya, és miert nem ar attya?
 miert ronggya, kontygya, és miert nem aonygya, gonnygya,
 mondgya? Mi srűkfej ilyen aprólékas ki fogás okkal, elme
 járófesó külömbögeekkel, és újdon új sárvény szabásokkal a
 tanulókt a' gyermekeknek, a' hely es ki mondákt az idegenek
 nek, a' tanulaslan embereknek pedig arizákt sekefitem, és
 egyfeszminű ábrallyában a kiváratos, és diszkrét egyenlőveges
 a Magyar orthographiában akadálótvarni? Mideh aron irás
 mndgya, mellyen eren Eretkerésemben védelmemni, 3 ajdu
 lami igékersem, mind a' körön séges, igar, 3 kón nyebb ki
 mondásnak, mind az Etymologiának, mind az észlelemnek
 egyaránt kedvet? — Arer én is Hoz arisnakama
 mondásaval rekefitem - be leg sirtább srándéki Iri
 sonat:

In, si quid nospi restius ipi,
 Candiu imperti, sinon, his usere mecum.

J. P.

